

Priloga k listu "Slovenski gospodar" iz leta 1904. Cena: 100 denarjev. Za naročnike: 1000 denarjev. Za tiskarje: 1000 denarjev.

SLOVENSKI

GOŠPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Prejeto od ...
za ...
v ...

Prejeto od ...
za ...
v ...

Prejeto od ...
za ...
v ...

Prejeto od ...
za ...
v ...

Štev. 44.

V Mariboru, dne 3. novembra 1904.

Tečaj XXXVIII.

Novi lovski zakon.

Opravični red našega deželnega zbora je zelo pomanjkljiv in kakor ustvarjen za nemarnost sedanje nemške večine. Slovenska manjšina ne more premeniti obstoječega reda, ravno ker je manjšina, a večina ga noče. Sedaj sedijo deželni poslanci že nad en mesec v Gradcu, toda vse delovanje je obstalo le v predlogih in vprašanjih (interpelacijah) poslancev ter v poročilih deželnega odbora. Do tega, da bi se kaj sklenilo, da bi se ustvarila postava, še ni prišlo, če izvzamemo sklepe, da si nekatere občine smejo povišati občinske doklade. Ker se bo državni zbor, kakor se čuje, otvoril dne 17. novemb., sploh naš deželni zbor ne bo mogel temeljito pretresti in razpravljati o stavljenih predlogih. Vse bo moralo iti hitro in naglo, mnogo reči bo še prišlo komaj pri prihodnjem zasedanju na vrsto v obliki poročil. Tako je delovanje sedanje večine v deželnem zboru, in naša dolžnost je, spomniti volilce, da so tudi Stiger, Ornič, Stallner, Erber in baron Moseon pri tej večini, ki tako slabo izvršuje svojo dolžnost. Slovenska manjšina ne more drugega storiti, nego razkrivati napake sedanje večine ter opominjati volilce, naj drugokrat ne volijo več poslancev kakor je Stiger, ki je tudi pristopil k večini, ker je tam bolj neskrbno življenje.

Pričakovati je, da bo še vendar le letos prišel v pretres novi lovski zakon. Kmečki poslanci so tako dolgo silili in govorili, da je deželni odbor deželnemu zboru predložil načrt za novi lovski zakon. Mnogo sicer ne

obeta ta zakon, a vendar je zopet korak naprej, in naši poslanci gotovo ne bodo nehali, dokler se ne upodi v tej stvari željam kmetškega ljudstva. Že pri razpravi o predloženem načrtu morajo povzdigniti svoj glas za kmetške svoje volilce.

V novem zakonu še vedno stoji pod varstvom lovskega zakona jelen, srna, divja koza, zajec, jazbec in fazan, to se pravi, na nje ne sme streljati, kdor nima lova. Ta divjačina je škodljiva poljedelskim in vinogradniškim nasadom, zato mora biti zahteva slovenskih kmetških poslancev, da pridejo izpod varstva lovskega zakona.

Primeren je § 41 novega zakona, da se število vsakršne divjačine, ki dela škodo, mora zmanjšati, ako to zahteva občinski zastop in ako politična oblast to zahtevo odobri. Še boljši pa je § 42. Ta dovoljuje, da lahko občina, kjer je vsaj 5 odstotkov zemljišča nasajenega z vinogradom, sklens, da se z zajci do zadnjega postrela. Sklep se mora naznaniti politični oblasti, ki ga mora potrditi, če je bil sklep veljavno storjen. Samo spopolniti se mora ta točka. Tudi občinam, kjer se posestniki pečajo s sadjarstvom, se mora priznati ista pravica. In ne samo zajec, ampak tudi fazan se mora vzprejeti v določbo! Na Murskem polju in na Dravskem polju je fazan še večji škodljivec nego zajec in tudi temu se mora priti do živega! Za varstvo gozdov je postavljen § 43, po katerem bodo občine tudi lahko dosegle, da se iztrebi divjačina, ki dela gozdnim nasadom škodo.

Drugi odtavek § 52 pa je jako neume-

sten. Tam se izreka, da sme samo posestnik lova streljati živali kakor so: lisica, podlasica, dihur, veverica, vidra, vrana itd. Ta odstavek naj se spremeni tako, da bo smel te živali vsakdo streljati, ki ima orožni list. Za lovca nimajo imenovane živali skoro nobene vrednosti, s prepovedjo pa pridejo samo pošteni ljudje nepotrebno do občutnih kazni in zaporov. Z drugim odstavkom § 52 torej proč!

Pri odškodninah, ki se terjajo za poškodovanje po divjačinah, bo sodil po novem zakonu odbor iz treh mož. Predsednika in njegovega namestnika imenuje politična oblast, vsaka stranka pa svojega zastopnika.

Kazni so po novem zakonu previsoke, in sicer denarne globe kakor njihova spreminitev v ječo. Tukaj morajo kmetški poslanci predlagati najbolj mile kazni.

O načrtu novega zakona se bo razpravljalo in sklepalo morda že prihodnje dni. Kmetje, ki imajo kave želje, naj jih naznanijo takoj poslancem v Gradcu. Kot naslov napišite ime N. N., deželni poslanec, Gradec, deželni zbor.

Kadar bo postava sklenjena in dobila najvišje potrjeje, bomo vsaj važnejše točke objavili v listu doslovno.

Deželni zbor štajerski.

Gradec, 29. okt. 1904.

V seji dne 26. m. mes. je poslanec dr. Ploj s tovaršji predlagal podporo za občino Jiršovce, katere posestniki so trpeli vsled tčče in povodnji veliko škodo.

Listek.

Po potu molitve in spoznanja.

(Pripoved. — Iz hrvatskega prevel I. V. Starogorski.)

I.

Ob vzhodu Golijskih planin stoji prostrana tovarna za porcelan, last gospoda Vladka Miloviča. Tovarno je v zadnjem času postavil gospod Milovič; obilo porcelanaste zemlje blizu železniške proge in dobri delavci store, da je tovarna procvitala. Njen šum in ropot je motil tih mir v oni okolici.

Gospod Milovič je umel svojo stvar, bil je nadarjen podjetnik. Znal je dvigniti svojo tovarno in nje izdelke do višine. V času, ko se vrši naša pripoved, je gledal ponosno in radostno na sad svojega truda. Njegovo delo je bilo spoštovano in iskano in ko je na obrtniški razstavi dobil za svoje proizvode prvo darilo, so naročevali njegove izdelke tudi iz tujine.

Gospa Milovičeva je bila mala, nežna gospe in zraven tega skromna. Zato jo je bolel možev preveliki ponos, ki je malone prestopal v napuh. Ko mu je ona z lepimi besedami govorila, da je Bog začetek vsega dobrega, se je mož porogljivo nasmejal:

»Lahko je bilo Bogu dati svoj blagoslov,

ker sem se jaz mučil, oprezno in modro izvajal svoje načrte!»

Vendar se ni protivil, da je »njegova Lilija« pobožna. Saj so vse žene bogaboječe, zato je dejal, da je bogaboječnost samo za žene. Za njega, modrega in učenega človeka bi bilo to gotovo smešno.

Gospa Lilija se je preverila, da z nogo-varjenjem ne gane svojega brezvernega sproga. Zato se loti sredstva, ki tolaži vsako bogaboječo dušo in jo vodi tudi k svojemu cilju — to je z molitvijo. Pobožna gospa je klečala vsaki dan s svojim štiriletnim sinčkom Milanom pred sliko sv. Družine, da s svojo vročo molitvijo, podpirana s prošnjo nedolžnega svojega deteta, izprosi od Boga spreobrnjenje svojega sproga, ki je v sreči pozabil svojega Stvarnika.

Bil je lep, topli dan meseca junija. Po dolgotrajnem deževanju se pokaže nebo zopet v svoji lepoti, in žarko sonce greje ljubko vesoljni svet. To so dnevi, ko človeška srca bijejo živahnije, ker ga greje božje solnce, počet mu temne oblake raz čelo.

No, gospod Milovič je bil danes v kljub lepemu vremenu srdit. Brzjavka, ležeča na mizi, ga je klicala v glavno mesto radi nujnih poslov. Ali njegovo nevoljo ni vzbujala brzjavka, ampak to, ker se je odločil, da se popelje z mnogobrojnim društvom na jutrejšno

zabavo. Zapove, da se mu pripravi prtijaga, a ženi reče, da radi posla nemore na zabavo.

Gospa Lilija mu reče, da ga hoče spremljati do železnice. Takoj po obedu se podata k železnici, oddaljeni četrt ure. Slugo s prtijago pošljeta naprej. Približno na pol poti, pri malem mostu, ki je vodil preko globoke vode, se ustavi tovarnar in reče svoji soprogi:

»Vroče je in dolga pot bi ti lahko škodovala. Najbolje je, da se tukaj razideva.«

»Bog te čuvaj na potovanju in vrni mi te zdravega«, odvrne žena. Objemši in poljubivši se, ide Milovič z brzim korakom proti kolodvoru.

»Iti hočem kraj reke po livadi«, vzklikne še gospa za soprogom. »Tam pri brvi te počkam, dokler viak ne pojde mimo. Ko se popelješ, mi zmahni.«

»Dobro, dobro«, odvrne mož.

Za nekaj časa dospje Milovič na kolodvor in stopi v voz. Tam najde mlade sopotnike, znanca.

Sede zraven okna in drži pripravljen žepni robec, da zamahne svoji soprogi.

Dvesto korakov od mosta, kjer sta se razšla, stoji gospa Lilija na ozki brvi in neprestano maha s svojim robcem. Lahen vetrič pa se igra z njenimi svetlimi krili.

»Samo da se ni postavila na ono trhlo

V seji dne 28. m. mes. je predlagal poslanec Žičkar s tovariši podporo za nekatero posestnike v okrajih Sevnica in Kozje.

Zelo burna pa je bila seja v soboto, dne 29. okt. Prišel je na dnevni red predlog naučnega odseka, da se ustanovi pripravnica na ptujski gimnaziji in sicer od l. 1905/6. Poslan. dr. Jurtela je bil proti temu iz sledečih vzrokov: Slovenski dijaki se na ptujski gimnaziji tako zapostavljajo, da gre večina iz ptujskega okraja študirat na gimnazije v Maribor ali Celje; 2. je sprejemna skušna vsled tega zelo težka, ker so pri njej navzoči nemški profesorji, ki ne razumejo slovenskih učencev. Slovenski učenci morajo imeti v prvih gimnazijskih letih slovenske profesorje. Če pa dobe učenci slovenske profesorje, potem je pripravnica popolnoma nepotrebna. Torej pomeni novi profesor na pripravnici samo novo nepotrebno izdajo deželnega denarja. Naj se s Slovenci na ptujski gimnaziji boljše ravna in naj se jim dajo slovenski profesorji, potem bodo že bolj obiskovali gimnazijo. Dobler pa se to ne zgodi, je pa gimnazija samo za mesto in predmestja, ki pa ne rabi pripravnice. Omenil je tudi, da je neki ravnatelj prepovedal profesorjem z učenci slovensko govoriti, kar gotovo ne vabi slovenskih dijakov. Večina učencev ni sedaj iz ptujske okolice, ja celo niti iz Štajerske, ampak so bogve odkod nabrani. Oglasil se je k besedi tudi ptujski pek Ornič ter je med drugim dejal, da s tem slovenski poslanci kažejo, da niso za koristi slovenskega ljudstva. Kratko mu je nato odgovoril poslanec Robič, da si ne pustijo od Orniča poučevati, kako naj zastopajo svoje ljudstvo. Nekdo drugi pa je zaklical Orniču: Renegat! Grof Stürgkh, ki je znan nasprotnik Slovencev, je takoj porabil to priliko ter nosil nekaj za predlog, samo ker je videl, da so slovenski poslanci proti njemu. Nemški grof bi ne imel miru, če bi ne zinil katere proti Slovincem, čeravno se na spodnje štajerske razmere toliko spozna kakor krava na boben. Poslanec Pirmer, ki je v navadnem življenju vinotorec ter letos dobro znan marsikateremu vinogradniku v Slov. goricah, se je obregnil ob poslanca Jurtela, ki je baje rekel, da je v Mariboru premalo slovenskih profesorjev. Dr. Jurtela pa tega ni rekel, ampak Pirmer si je to izmislil, samo da je lahko proti Slovincem nastopil. Rekel je, da je po njegovem računu na mariborski gimnaziji dve tretjini slovenskih in čeških profesorjev. Seveda tudi to ni res! Kako je le računil? Tudi poslanec dr. Ploj je govoril v istem smislu kakor dr. Jurtela ter izvrstno pobijal kvasarije in klobasarije nemških govornikov. Ker so pa

Nemci le pritiskali, da se predlog sprejme, so slovenski poslanci odšli iz dvorane in zbornica je bila nesklepčna. Deželni glavar je moral zaključiti sejo ter je naznanil, da bo prihodnjo sejo naznanil pismenim potom.

Rusko-japonska vojna.

Na suhem.

Na mandžurskem bojišču vlada sedaj stališče, kakoršne ne pozna vojna zgodovina. Dve armadi si stojita že več dni nasproti v bojnih vrstah ter utrjujeta svoje stališče. Dvanajst dni je trajal boj in vendar ni bil odločen, kajti Japonci niso popolnoma poraženi. Očividno je, da si nobeden sovražnik ne upa pričeti napada na utrjeno vrsto, ampak vsak bo skušal obiti nasprotnika. Zato pa obe vojski pričakujeta pojačenj. Kdor jih bo prej dobil, bo začel s prodiranjem. Japonci bodo skušali obiti rusko desno krilo na zahodu ter zajeti Mukden. S tem bi bila nevarnost za ruski hrbet in se bodo morali umakniti iz svojih utrjenih stališč. Ako pa Kuropatkin dobi prej pomoč po železnici, bo pa on poskušal isto na zahodu. Morda mu pride na pomoč Linevičev voj iz Vladivostoka, in v tem slučaju bodo Rusi poskusili obiti Japonce na levem krilu na zahodu. Dohod Linevičevoga voja je tem verjetnejši, ker je sedaj Kuropatkinu, ki je postal vrhovni poveljnik vseh čet v Mandžuriji, podložen tudi Linevič. Na drugo, zdatnejšo pomoč pa Rusi sedaj ne morejo računati. Seveda, ako hoče Kuropatkin dobiti na pomoč Linevičev voj, se je moralo to že prej določiti, ker razdalje je velikansko in čakati Kuropatkin ne bo mogel, če Oyama ne bo hotel. Bližnji dnevi nam prineseo rešitev. Upamo, da bo za Ruse zopet ugodno.

Na morju.

Rusom nasprotni listi se ne morejo pomiriti zaradi tega, ker je baltiško brodogradništvo, ko je plulo skozi morsko ožino Kanal la Manš streljalo baje na angleške ribiške ladje. Zdaj ščuvsajo Angleško proti Ruski ter nasvetujejo, naj se napove Ruski vojska. Baltiško brodogradništvo je dospelo dne 26. okt. v špansko luko Vigo. Od tam je poročal admiral Roždetvenski o teh dogodkih sledeče: 1. Zadeve v Severnem morju sta vzrok dve torpedovki, ki sta brez luči v temi hoteli napasti naprej jadrajčo ladjo brodogradništva. Ko so ladje razsvetlile morje z metalci luči ter začele streljati, zapazile so tudi druge majhne parnike, ki so bili podobni ribiškim ladjam. Brodogradništvo je skušalo obvarovati te ladje poškodbe, zato je takoj ustavilo ogenj, to sta torpedovki izgi-

nili. Angleško časopisje se zgraža nad tem, da jedna torpedovka, katero je baje baltiško brodogradništvo tam zapustilo ni pomagala ponesrečenim. Pri dotičnem oddelku brodogradništva ni bilo nobene naše torpedovke in tem tudi nismo nobene ladje zapustili. Torej je bila dotična torpedovka, ki je ostala tam do jutra, ostala sovražna torpedovka, ki se ni pogreznila, ampak je bila samo poškodovana. Brodogradništvo zato ni pomagalo ribiškim ladjam, ker so se nam zaradi trdovratnega poizkusa prodreti naše vrste, zdale zelo sumljive in ker nekatere sploh niso imele luči ali pa so iste še le zelo pozno pokazale. 2. Brodogradništvo je na vse ribiške ladje, katerih je srečalo več sto na svojem potu, dobro pazilo, da se jim ne zgodi kaka nesreča. Izvzemši ta dogodek, ko so bile ribiške ladje v družbi dveh tujih torpedovk, izmed katerih je jedna izginila, druga je pa po izpovedi ribičev ostala do jutra pri njih. Ribiči so imeli to torpedovko za rusko in so bili ogorčeni, da ni ponesrečenam pomagala. Ta ladja je pa bila tuja in je ostala bržkone zato, da išče svoje tovariše ali pa, da si popravi svoje poškodbe. Ker so se tam tudi nahajali ribiči, ki so prišli po svoji neprevidnosti s celo zadevo v dotiko, prosim v imenu celega brodogradništva, izročite nesrečnim žrtvam okolščin najodkritosrčnejše pomilovanje; kajti v teh okolščinah ne more nobena bojna ladja drugače ravnati, tudi v mirnem času ne.

Angleška vlada zahteva zaradi tega, ker je streljalo baltiško brodogradništvo na angleške ribiške ladje, da plača Ruska odškodnino, obljubi, da se ne bo več pripetil jedusk slučaj in da kaznuje ter odstavi častnike, ki so to stvar zakrivali. Prvim dvem zahtevam hoče Rusija ugoditi, samo zadnji zahtevi ne, ker pravi, da častniki ne morejo za to, ako je bila zadeta kaka ribiška ladja. Zakaj so se pa pri njih skrivale sovražne torpedovke! Angleški listi sedaj hujskajo svojo vlado, naj napove Ruski vojsko. Tega si pa vlada ne upa, ker ve, da bo v tem slučaju pomagala Rusiji njena zaveznica, Francoska. Angleška ima 462 bojnih ladij z 178.506 možmi, Francoska pa 480 bojnih ladij z 59.795 možmi. Dvomimo, če bi ta vojska izpadla za angleško ugodno.

Ker torej z vojsko ne morejo groziti, zahtevali so Angleži, naj se cela zadeva obravnava pred mednarodnim sodiščem, ki se bo zbralo v Vigo, kjer je sedaj baltiško brodogradništvo. S tem so Angleži zopet koristili Japoncem, ker mora dotični oddelk brodogradništva čakati na sodbo razsodišča ter se bo zopet za nekaj dni zakasnil. S takimi sredstvi delajo Angleži v prilog Japoncem.

«dasko», misli si Milovič sam pri sebi; »lahko se bane in pade v globoko reko.«

Komaj mu pade ta misel v glavo, kar se žena spodrsne in pade, loveč se po zraku v vodo.

Z vzklikom skoči Milovič po koncu, in hoče planiti skozi okno iz voza, da reši svojo ženo.

»Moja Lilija, čakaj! Evo me!« klikne obupno.

»Mar ste z uma!« vikne neki glas. Milovičev sopotnik ga je z obema rokama zgrabil ter ga tako rešil gotove smrti.

Milovič je hotel s silo izvršiti svoj namen. Pa močne mišice mladega sopotnika so ga čvrsto držale.

»Pustite me!« vpije tovarnar besno. »Bog, jaz jo moram rešiti... ona utone! — Moja soproga!«

Poleti k vratom, da bi jih s silo odprl. Sopotnik se je mučil, da bi odvrnil nesrečnega od brezumne misli. Milovič je še jeden trenutek videl bele roke Lilije, a potem je vse zagrnilo valovje.

Naposled videvši, da mu ni moči iz voza, se Milovič umiri. Kakor okamenel je gledal dirjanje vlaka. Sopotnik ga prisili, da sede in ga teši kakor malo dete.

»Ne glejte več nazaj in prenesite to nesrečo kot mož.«

Nesrečni Milovič sede ves uničen in skriva glavo v dlani. Težki vzdihni se mu izvijajo iz prsa, a črna misel, da mu ni živeti brez svoje ljubljene žene, ga hoče uničiti.

Med tem je brzovlak dirjal, kakor bi se ne hotel ustaviti nikoli. Kdaj se vlak ustavi?

Te misli so rojile Miloviču po glavi in pred očmi se mu je prikazal zopet strašni prizor s vsemi podrobnostmi, ki mu ni dal miru ne pokoja.

Naposled se ustavi vlak. Nejednakih korakov, opotekaje, kakor težki bolnik, stopi Milovič z voza. Prvega železniškega uslužbenca vpraša, kedaj gre prvi vlak nazaj.

»Ob sedmih zvečer pelja osebni vlak«, se je glasil odgovor. Tedaj je pa bilo komaj tri popoldne. Trebalo je čakati še štiri dolge ure.

»To je grozno!« vzdihne on. »Tako dolgo ne morem čakati... Ali bi ne kazalo, da se s kočijo popeljem domov?« pristavi po kretkem premišljevanju.

»Prosim, pomislite na daljavo«, odvrne vprašan s prikritim smehom.

Nekoliko radovednežev se zbere krog Miloviča. V tem pristopi načelnik postaje, ki je osebno poznal tovarnarja.

»Kaj se vam je dogodilo?« ga vpraša načelnik sočutno.

V par besedah mu tovarnar pove svojo nesrečo in načelnik se zamisli, kako bi mu pomagal.

»Evo, evo«, vzklikne za trenotek. Za jedno uro pride tovor. Z njim se lahko vrnete domov. Ravno lepa prilika. Res, da ide tovor nekoliko počasneje, vendar pridete prej domov, kako z osebnim vlakom.«

»Oh Bog, kako naj zdržim jedno uro!« vzdihne Milovič. Načelnik postaje ga odvede v čakalnico, tolažeč ga z nekotikimi ljubeznjivimi besedami.

Nesrečni človek ostane osamljen v svoji tugi. Uničen od žalosti pade na stol, stisnivši glavo med roki, da prežene oni grozni prizor, kako se mu soproga utaplja. V duhu mu je zopet stopal pred oči oni njeni milni lesk, ono bolestno lice in one povzdignjene roke, ki se lovijo, da se rešijo nemile smrti. V ušesih mu je zvenel krik, strašni glas utapljačice. Vstane, hodi sem in tja, zopet sede, drga oči — zastoj! Strašna slika njegove nesreče mu je vedno pred očmi.

(Dalje sledi.)